

Høringsrapport

Oppsummering og vurdering av høringsuttalelser til forskrift om regionale miljøkrav for jordbruket i Innlandet

Statsforvalteren i Innlandet

Bakgrunn

Statsforvalterne fikk i brev av 04.01.21 fra Landbruks- og matdepartementet i oppdrag å vurdere behovet for å innføre regionale miljøkrav for jordbruket i områder «der landbrukspåvirkningen er for stor til at vanddirektivets miljømål om god tilstand kan nås med dagen innsats». Overvåking av tilstanden i vassdragene viser tydelig at mange vannforekomster i lavereliggende områder i Innlandet ikke når minstekravet om «god tilstand» (jf. vannforskriften § 4). Av disse er det mange vassdrag som ikke når minimumskravet om god økologisk tilstand for kvalitetselementer som er relatert til næringsstoffinnholdet i vannet, og hvor det er registrert stor eller middels grad av påvirkning fra jordbruk.

Statsforvalteren i Innlandet sin konklusjon, basert på foreliggende kunnskapsgrunnlag, er at avrenningen fra jordbruket i enkelte vassdrag har et omfang som krever at det innføres tiltak rettet mot driften av jordbruksarealene i deler av Innlandet.

Om prosessen

Arbeidet med utarbeiding av regionale miljøkrav har skjedd i nær dialog med jordbrukets faglag, kommuner og vannområder. Det er lagt stor vekt på at foreslåtte tiltak skal være mest mulig målrettede. De skal gi god effekt på vannmiljøet samtidig som konsekvensene for matproduksjon og næringsutøvere blir så små som mulig.

Statsforvalteren har organisert arbeidet med en rådgivende styringsgruppe bestående av:

Statsforvalteren, Haavard Elstrand (leder) og Øyvind Gotehus/Marie Skavnes
Innlandet Bondelag, Elisabeth Gjems og Astrid Simengård
Hedmark Bonde- og småbrukarlag, Øystein Havrevoll
Oppland Bonde- og småbrukarlag, Svein Løken
Innlandet fylkeskommune, Arne Magnus Hekne

I tillegg har det vært oppnevnt en ressursgruppe for faglige diskusjoner av aktuelle tiltak for en forskrift. Ressursgruppa har hatt følgende sammensetning: Innlandet Bondelag, Oppland Bonde- og småbrukarlag, Hedmark bonde- og småbrukarlag, Innlandet fylkeskommune, vannområde Randsfjorden, vannområde Mjøsa, vannområde Glomma - Sør-Østerdalen, vannområde Glomma – Kongsvingerregionen, Norsk landbruksrådgiving, Landbrukskontorene for Hadeland, Landbrukskontoret for Ringsaker, Landbrukskontoret for Midt-Gudbrandsdal, Landbrukskontoret for Kongsvinger, Statsforvalteren i Oslo og Viken og Statsforvalteren i Innlandet.

Statsforvalteren har ivaretatt sekretariatsfunksjonen i et tverrfaglig samarbeid mellom miljø- og landbruksområdet. Sekretariatet har bestått av Thomas Smeby, Mari Olsen og Ola Hegge, men med faglige innspill fra en rekke andre medarbeidere.

Statsforvalteren har engasjert NIBIO til å bidra i arbeidet med utarbeidelse av kunnskapsgrunnlaget. NIBIO har stått for en vesentlig del av dokumentet. Det øvrige er skrevet av Statsforvalteren, med kvalitetssikring fra NIBIO.

Høring

Forslag til forskrift om regionale miljøkrav for jordbruket i Innlandet ble sendt på høring 27.6.2024. Høringsfristen ble satt til 20.10.2024. Det ble gitt utsatt frist på en uke for to av høringsinstansene.

Det er mottatt 25 hørings svar.

Hørings svarene kommer hovedsakelig fra fagorganisasjoner og privatpersoner i jordbruksnæring, samt kommuner og Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet.

Statsforvalteren har merket seg at det i liten grad har kommet innspill fra miljøområdet med unntak offentlige instanser som kommuner, fylkeskommune og direktorater, selv om høringsbrev også ble sendt til aktuelle miljøorganisasjoner.

Statsforvalteren holdt i samarbeid med landbrukskontorene seks informasjonsmøter i høringsperioden: Kongsvinger (Kongsvinger/Sør-Odal/Nord-Odal), Flisa (Grue/Åsnes/Våler/Elverum), Blæstad (Stange/Løten/Hamar), Rudshøgda (Ringsaker), Gjøvik (Gjøvik, Vestre Toten og Østre Toten) og Segalstad bru (Lillehammer og Gausdal). Innspill fra disse møtene er også tatt med inn i arbeidet med forskriften etter høringsperioden.

Endringer

Etter høringsinnspill og etterfølgende vurderinger har Statsforvalteren valgt å gjøre noen endringer i forskrift om regionale miljøkrav for jordbruket. Disse er beskrevet og begrunnet i høringsrapporten, men oppsummeres her.

§ 1 – unntak for økologiske arealer og såkorn dyrking

Arealer der det dyrkes såkorn eller som drives økologisk (underlagt Debios kontrollordning) blir unntatt fra kravene i forskrifta. Dette for å unngå årlige gjentakende søknader om og behandling av dispensasjoner.

§ 2 - nye og endrede definisjoner

Mindre bekker erstatter det som i høringsforslaget ble definert som småbekker og innbefatter også åpne grøfter som fremkommer i kart med FKB-Vann (som blå strek).

Dette er vannforekomster som ikke defineres som vassdrag etter § 2 pkt. a). Åpne grøfter utgår som egen definisjon.

Avrenning defineres som vann som renner på overflata fra jordbruksareal.

Nedløpskum defineres som kum som mottar overflateavrenning fra jordbruksareal.

Vegetasjonssone defineres som sone på minst 2 meter med gras, urter, busker og trær mellom dyrka areal og åpent vann eller nedløpskum. Dette harmonerer med regelverk for PT og RMP.

Buffersone defineres som areal med stubb, høstkorn, høstoljevekster, fangvekster, eng eller andre grovfôrvekster, gras, urter, busker eller trær. Dette inkluderer vegetasjonssone som definert over. Plantedekke som definert i høringsforslaget utgår.

Miljøkrav i § 3 som inneholder referanser til definerte begreper er endret tilsvarende.

Miljøkrav § 3 pkt. 2 åpner for mulighet til fritt å velge å følge miljøkrav 2a) eller 2 b).

Miljøkrav § 3, pkt. 2 a) endres til å gjelde 8 meter buffersone bestående av gras og urter, inkludert vegetasjonssone på arealer med avrenning til vassdrag.

Miljøkrav § 3 pkt. 2 b) endres ikke.

Dato for tidligste jordarbeiding generelt og fornying av grasdekt kantsone og grasdekte vannveger i dråg settes til 1. mars.

Frist for såing for etablering av høstvekster settes til 20. september.

Oppsummering av høringsinnspill

Alle høringsinnspillene er gjennomgått og statsforvalteren har samordnet vurderingene etter tema. Statsforvalterens vurdering av innspill er markert med kursiv under de enkelte fagkapitler nedenunder.

Kunnskapsgrunnlaget

Flere mener i sine innspill at konsekvenser og effekter er for dårlig utredet og belyst spesielt med tanke på effekt på avling og produksjon. Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet mener imidlertid at kunnskapsgrunnlaget i hovedsak er godt.

Statsforvalterens vurdering

Statsforvalteren ser at ikke alle konsekvenser er tallfestet. Dette beror på at for eksempel potetareal med nærhet til vassdrag ikke er kartfestet. Og derfor ikke lar seg beregne eksakt. Statsforvalteren anser likevel at kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig til å vurdere tiltak og fastsette krav i forskrift.

Effekt og virkning

Miljøeffekt

I uttalelsene har det kommet innspill om at overvåkning av vannkvaliteten bør utvides både i antall vassdrag og hvor ofte det tas prøver. Dette for å få se resultatene av tiltak over tid, og på sikt kunne spisse eller lette på miljøkravene ut fra dette. Flere peker på at det finnes vassdrag med god økologisk tilstand innenfor virkeområdet, og at arealene generelt har lav erosjonsrisiko. Videre påpekes det at tiltakene vil ha størst effekt på fosfor- og partikkelavrenning, og at det er flere sektorer som påvirker vannmiljøet innenfor virkeområdet. Miljødirektoratet skriver at de er i tvil om forskriften i stor nok grad vil bidra til å nå miljømålene i lokale vassdrag, og spesielt redusere nitrogenavrenningen fra jordbruket til Oslofjorden. Etter Miljødirektoratets syn legger Statsforvalteren ikke nok vekt på at vårpløying kontra høstpløying fører til betydelig reduksjon i nitrogenavrenning. Landbruksdirektoratet skriver at det har lite å si for miljøbelastningen eller arealtiltakenes effekt om avrenningen fra jordbruksarealer kommer i deler av et vassdrag som tidvis er tørrlagt eller ikke. Det oppfordres derfor til å vurdere å harmonisere kravet om varig vegetasjon/buffersone langs alle vannforekomster som mottar avrenning fra jordbruksarealer.

Statsforvalterens vurdering

Statsforvalteren har i sitt arbeide lagt til grunn at det skal fokuseres mest på tilstanden i lokale vassdrag. Dette ble også fremhevet på åpningsmøtet for utredningsarbeidet med styringsgruppen, Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet. Hovedbildet er at de lokale vassdragene har utfordringer med fosfor- og partikkeltilførsel. Statsforvalteren har derfor arbeidet ut fra en forståelse av at det skal prioriteres tiltak som i første rekke retter seg mot fosfor- og partikkeltilførsel. Dette utelukker ikke at tiltakene også kan ha effekter på nitrogenavrenning.

Selv om mesteparten av jordbruksarealet i Innlandet har lav erosjonsrisiko, viser kunnskapsgrunnlaget at vi har vannforekomster som ikke når minimumskravene om god økologisk tilstand for kvalitetselementer som er relatert til næringssaltinnholdet i vannet og hvor det er registrert stor eller middels grad av påvirkning fra jordbruk. Vannforekomstenes naturtilstand og tålegrense må også legges til grunn, der eks. geologi og jordsmonn har mye å si for hva som regnes som naturtilstand. Vannforekomster i Innlandet vil derfor i mange tilfeller skille seg fra eks. vannforekomster lengre sør i landet, og ha en annen tålegrense og et annet mål for god økologisk tilstand.

Flere vannforekomster påvirkes også av andre sektorer. Vi har derfor lagt vekt på områder med vannforekomster som ikke når minimumskravene om god økologisk tilstand for kvalitetselementer som er relatert til næringssaltinnholdet i vannet og hvor

det er registrert stor eller middels grad av påvirkning fra jordbruk. Virkeområdet er avgrenset basert på nedbørsfelt og for å unngå fragmentering med usikkerhet i forhold til regelverk og forvaltning.

Konsekvensen av å unngå et altfor fragmentert virkeområde, samtidig som bestemmelsene er enhetlige innenfor virkeområdet, er at vi får noen vassdrag innenfor virkeområdet som når god økologisk tilstand og noen jordbrukspåvirkede vassdrag utenfor virkeområdet som ikke oppnår god økologisk tilstand.

Det er riktig at tiltakene ikke vil være tilstrekkelige til å nå miljømålet i alle vassdrag innenfor virkeområdet, men vi mener de vil være et verdifullt bidrag til å nærme seg målene sammen med andre tiltak som nytt gjødselregelverk og tiltak innen avløpsområdet. Tiltakene vil ha størst effekt på fosfor- og partikkelavrenning, men også noe effekt på nitrogenavrenning.

Statsforvalteren har i sine vurderinger tatt hensyn til at Innlandet har en stor andel eng- og grovfôrarealer som vil utgjøre plantedekke om høsten og vinteren. I virkeområdet er det imidlertid en større andel åpen åker som vil ligge uten plantedekke om vinteren. Likevel vil andel plantedekke i virkeområdet utgjøre 53 % av fulldyrka areal i de berørte kommunene. Holder man dette opp mot krav om 60 % plantedekke i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus og Gran i Innlandet, der potet- og grønnsaksarealer er unntatt fra beregningen, har virkeområdet en andel plantedekke på 59 %. (62 % Mjøsa, 54 % Glomma). Som plantedekke regnes altså eng og annet grovfôr, stubbåker, fangvekster og direktesådd høstkorn. Det er her anslått at eng i snitt pløyes hvert 4.-5. år og at 50-60 % av ompløying av eng gjøres om høsten. Det må også tas i betraktning at Innlandet og virkeområdet er klassifisert med liten erosjonsrisiko et mer stabilt vinterklima sammenlignet med nevnte fylker. Med dette utgangspunktet mener Statsforvalteren at valgte miljøkrav ytterligere vil bidra til både reduksjon av erosjon og til binding av nitrogen.

For å fange opp mindre vassdrag, også de uten årssikker vannføring og som ikke vises i Elvenett-Elvis, har vi valgt å kreve at areal langs mindre bekker skal ha en vegetasjonssone på minst 2 meter. Mindre bekker er definert som åpne vannforekomster som ikke er vassdrag i Elvenett-Elvis, og som vises i Gårdskart, FKB-Vann. Statsforvalteren ser at definisjon som inkluderer grøfter slik det står kan medføre utilsiktede krav for jordbruket. For å unngå at f.eks. alle vegggrøfter blir inkludert i definisjonen og dermed underlagt krav, har vi valgt å endre definisjonen til «mindre bekker». Mindre bekker er definert som åpne vannforekomster som ikke er vassdrag i Elvenett-Elvis, og som vises i Gårdskart, FKB-Vann. Kravene retter seg da mot vannforekomster som har en viss vannføring samtidig som de fleste vegggrøfter ikke blir omfattet.

Statsforvalteren ser behov for et mer målrettet overvåkingsprogram, med en tydeligere rullering av vannforekomster som overvåkes. Vi er i gang med dette arbeidet, men det er noe som vil ta tid å få på plass. Overvåkingen bør også omfattes av områder som ligger i virkeområder til regionale miljøkrav i jordbruket. Planlegging av et mer målrettet overvåkingsprogram er noe vi kommer til å be kommunen bistå med, og være i tettere dialog om. Overvåking i vannforekomster med mye påvirkning har relativt høy presisjon av overvåkingsdata og kvalitetselementer som vil kunne gi et godt grunnlag for å vurdere effekten av tiltakene som pålegges.

Målretting

Flere av høringsuttalelsene peker på det som positivt at det er valgt så få og målrettede tiltak som mulig, at de innføres i områder som har mest påvirkning, og at det er valgt tiltak som i hovedsak knytter seg direkte til vassdrag. Bondelagene i Glåmdalen skriver imidlertid at forslaget treffer arealer med størst avlingspotensiale og lavest avrenningsrisiko, da arealene som ligger på innsiden av flomverkene langs Glomma i svært liten grad er utsatt for erosjon og avrenning til vassdrag.

Statsforvalterens vurdering

Basert på det kunnskapsgrunnlaget vi har er virkeområdet lagt til de områdene i Innlandet som har størst miljøutfordringer knyttet til jordbruk. I tillegg til Glomma og arealene nærmest hovedelva er arealer lengre unna Glomma på begge sider inkludert. Det er flere sidevassdrag med direkte tilknytning og nærhet til hovedelva som har moderat fosfortilstand, og som slik vi vurderer det har behov for tiltak.

Prosess og innføring

Landbruksdirektoratet skriver at Statsforvalteren har gjennomført en god prosess med involvering av berørte parter som også vil gjøre bidra positivt til implementering.

Østre Toten kommune skriver at forskriftsendringene må følges opp med relevante og enkle verktøy og veiledninger, slik at den arbeidsmessige belastningen på jordbruksforetak og på kommunene blir minst mulig. Dette må være på plass før forskriften trer i kraft.

Innlandet fylkeskommune støtter innføring av forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket i Innlandet.

Bondelagene i Glåmdalen mener at Glåmdalen må tas ut av virkeområdet, subsidiært at miljøkravene samordnes med plantevernregelverkets krav til buffersoner. Forskriften vil kreve en viss innføringstid for både berørte foretak og for forvaltningen, og kreve god

veiledning/forvaltning og at sanksjoner ved brudd begrenses til miljøkravene er godt innført og forutsatt forstått av alle.

Innlandet bondelag påpeker at det kommer en nasjonal evaluering av regionalt miljøprogram. Evalueringen kan medføre endringer i programmet, som kan påvirke muligheten til å kompensere for de regionale miljøkravene. Det er viktig å ta hensyn til tilpasning av driftsstruktur. Miljøkravene vil kunne føre til flere nødvendige endringer i driftsstruktur, med investering i nye redskaper og økt arbeidskapasitet til håndtering av nye vekster. Det er viktig at ikrafttreddelsen av regelverket gir bonden tid til å foreta nødvendige tilpasninger og investeringer.

Oppland Bonde- og Småbrukarlag mener det ikke er påkrevet å innføre slike krav i Innlandet nå. Det er bedre å bruke stimuli til miljøvennlig drift enn å sette krav, og få til økende oppslutning om RMP. Videre bør det forventes til effekten av ny gjødselbrukforskrift er kjent.

Kongsvinger kommune minner om at alle parter (bønder, lokal landbruksforvaltning og Statsforvalter) vil trenge en innkjøringsfase hvor det er rom for prøving og feiling.

Miljødirektoratet skriver at av hensyn til miljøtilstanden i vassdragene i forskriftens virkeområde, og i Oslofjorden, bes det om at forskriften trer i kraft snarest mulig, og senest før våronna 2025.

Landbruksdirektoratet skriver at rask igangsetting av de miljøkravene som er foreslått, bør prioriteres høyt.

Løten kommune påpeker behovet for god veiledning og godt veiledningsmateriale.

NLR skriver at det er svært viktig at forvaltningsleddet er aktivt ute med informasjon, både skriftlig og på informasjonsmøter. Det bør gjøres evaluering etter 3 år.

Statsforvalterens vurdering

Statsforvalteren har lagt opp til en prosess med involvering av faglag i styringsgruppa og arbeid i referansegruppa med en bred representasjon fra forvaltning og næring. Dette har dannet grunnlag for en forskrift med krav som vil være overkommelige for næringa og som kan bidra til redusert miljøbelastning.

Statsforvalteren registrerer at flere innspill har beskrevet utfordringer for jordbruket med noen av kravene i foreslått forskrift. I fastsatt forskrift er det gjort noen endringer som gjør det enklere for jordbruket å etterkomme kravene, uten at miljøeffekten reduseres.

Kompensasjon

Flere innspill påpeker at det forventes at ulemper og tap av produksjon kompenseres. Det vises både til RMP og kompensasjon utenom jordbruksavtalen. Det vises til at det må ta hensyn til tilpasning av driftsstruktur, investering i nye redskaper og økt arbeidskapasitet til håndtering av nye vekster.

Innlandet Bondelag påpeker at det skal gjøres en nasjonal evaluering av regionalt miljøprogram og at det kan medføre endringer som kan påvirke muligheten til å kompensere for de regionale miljøkravene.

Statsforvalterens vurdering

Arbeidet med vurdering og utforming av miljøkravene har lagt til grunn at tiltakene skal ligge tett opp til de frivillige miljøtiltakene i RMP og at det kan søkes om tilskudd for dette. Det ble avklart med Landbruksdirektoratet at det ut fra gjeldende regelverk er mulig å gi RMP-tilskudd også for lovpålagte tiltak som sammenfaller med aktuelle RMP-tiltak. Det ble i prosess og informasjon utad presisert at dette gjaldt under de rådende forutsetninger og ville videre være avhengig av sentrale retningslinjer gitt i jordbruksavtale og regelverk. Som Innlandet Bondelag påpeker er forholdet miljøkrav og RMP nå under utredning.

Fordi kompensasjonsmulighet gjennom RMP har vært lagt til grunn for arbeidet med miljøkrav, vil ev. endringer i mulighet for kompensasjon gjennom RMP kunne gjøre det aktuelt å gjøre en ny vurdering av miljøkravene i forskrifta.

Til forskrifta

Høringsinnspillene inneholder noen generelle kommentarer til forskrifta og utforming av denne. Disse er referert nedenfor. Videre er det kommentarer til enkelte paragrafer.

Hedemarken landbrukskontor og Ringsaker landbrukskontorer og

miljøavdelingene i Hamar, Løten og Stange mener at forskrifta slik den er sendt på høring bør kunne forenkles med hensyn på tiltak uten at det går utover intensjon om å redusere erosjon og forurensning. Det pekes også på at definisjonene blir for upresise og at disse bør være gjenkjennbare mellom fylkene.

Østre Toten kommune mener forskrifta bør gjennomgås med hensyn til klar-språk. **Innlandet Bondelag** viser til at foreslåtte miljøkrav vil kunne føre til investeringsbehov og økt krav til arbeidskapasitet i som påvirker driftsstrukturen i jordbruket.

Gjøvik kommune viser til at høringsforslaget ikke beskriver hvordan hellingsgrad vil påvirke eventuelle krav i miljøkrav 2. Jordvoll mellom jordbruksareal og vassdrag er heller ikke omtalt.

Bondelagene i Glåmdalen mener det er behov for tydelige regler som reduserer behovet for utøving av skjønn. Regelverket bør dessuten samordnes med regelverk for plantevernmidler og de begreper og krav til buffersoner som gjelder der.

Statsforvalterens vurdering

Høringsinnspill og tilbakemeldinger under informasjonsmøter har gitt klare signaler om at noen definisjoner må endres og at noen definisjoner må tilføyes. Det er også tilbakemeldinger på behov for klart språk og tydelighet for å bedre forståelse og redusert behov for skjønn. Statsforvalteren har endret på noen definisjoner og føyd til noen definisjoner. Det er forsøkt å gjennomgå forskriften med hensyn på klart språk og tydelighet så langt det lar seg gjøre.

§ 1 Formål og virkeområde

Østre toten kommune peker på at fruktarealer er grasdekte og flerårige og ikke behøver å omfattes av forskrifta. Videre påpekes det at engareal som pløyes om høsten uten kantsone vil medføre avrenning og derfor også bør omfattes av forskriften.

Bondelagene i Glåmdalen mener at Glåmdalen bør tas ut av virkeområdet. Det begrunnes med effektene kravet vil få for spesielt for potetdyrking som har et stort omfang i regionen. Det vises også til lav erosjonsfare på arealer med liten helling. De mener videre at det bør presiseres at det i paragrafteksten bør presisere at det gjelder arealer som har overflateavrenning til vassdrag.

Innlandet Bondelag mener at miljøutfordringene bør vurderes nærmere innføring og virkeområde før bestemmelse av virkeområde og innføring av miljøkrav.

Oppland Bonde og Småbrukarlag mener området Saksumsdalen i Lillehammer bør tas ut fordi det er lite areal med aktuelle vekster. De mener også at økologisk drevne arealer med Debiogodkjenning bør unntas fra virkeområdet.

Trond Nordseth foreslår å flytte nest siste ledd i § 3 til § 1 fordi det definerer hvilke arealer som er omfattet med hensyn til overflateavrenning.

Løten Bondelag viser til at noen områder i kommunen ikke er omfattet av virkeområdet, men som bør omfattes av hensyn til helhetlig forvaltning og forståelse.

Hedemarken landbrukskontor og Ringsaker landbrukskontorer og miljøavdelingene i Hamar, Løten og Stange mener virkeområdet bør følge dyrkamark og omfatte hele kommunen.

Nes og Helgøya bondelag mener at helling og hastighet på vann er avgjørende, og at dette ikke er lagt til grunn i forslaget. De mener at 60 meter flatt areal ikke gir avrenning.

Statsforvalterens vurderinger av § 1 formål og virkeområde

Det er valgt å presisere at krav 1, 2 og 3 gjelder der det er avrenning til vannforekomst eller vassdrag i § 3. Dette er fordi miljøkrav 4 gjelder uavhengig av om det er avrenning til vassdrag eller ikke.

Engarealer pløyes ca. hvert 3. til 4. år, også sjeldnere. Engarealer blir heller ikke nødvendigvis høstpløyd. Samlet anser Statsforvalteren derfor ikke risiko for avrenning for stor fra engarealer selv om enkeltepisoder kan forekomme. I vurderingen av ikke å innbefatte engarealer i forskriften ligger også manglende mulighet for å kunne kompensere for gitte krav. Tilskudd til utsatt omlegging av eng er ikke lenger et tiltak som kan velges i RMP.

Beregning av erosjonsrisiko i NIBIO sitt kart baserer seg blant annet på helling og hellingslengde og dermed også på potensiell hastighet på overflatevann. Krav 4 retter seg direkte mot arealer med stor erosjonsrisiko. For øvrig har Innlandet lite areal beregnet med høy eller svært høy erosjonsrisiko. Statsforvalteren vurderer likevel at det i virkeområdet er behov for tiltak også på arealer med liten og middels erosjonsrisiko.

Statsforvalteren har vurdert innspillene spesielt fra potetdyrkere. Endringer beskrevet under for § 3 miljøkrav 2 a) vil gi potetdyrkere mulighet til å høstpløye arealet året før på det meste av arealet.

Det er kommunisert at økologiske arealer og arealer med såkorndyrking ville kunne søke dispensasjon fra kravene. Innspill påpeker at slike arealer bør unntas fra forskrifta for å redusere behov for søking om og behandling av dispensasjoner. Statsforvalteren mener at disse arealene kan unntas direkte i forskrift siden det vurderes at disse likevel uten unntak ville fått dispensasjon. Slike arealer er avhengig av høstpløying pga. ugrasbekjemping. Økologiske arealer er som oftest i et vektskifte med andre vekster som eng eller grønngjødsling som kan antas å redusere den totale avrenninga fra arealet. Såkorndyrking vurderes å være viktig for selvforsyning og matsikkerhet.

Statsforvalteren merker seg de innspillene som omhandler både om å unnta og inkludere områder i virkeområdet. Det er lagt til grunn nedbørsfelt som geografisk avgrensning av virkeområdet. Områder med lite åpenåkerareal som i høringsinnspill er påpekt for unntak vil i liten grad berøres av kravene i forskrifta. Dette vil fremgå av info og veiledning. Områdene som var utenfor virkeområdet som ble sendt på høring anses ikke aktuelt å innlemme nå, da dette ville pålegge krav på arealer som ikke har vært del av høringen. Etter en samlet vurdering anser Statsforvalteren at det ikke er aktuelt å endre virkeområdet.

Statsforvalteren mener at det miljømessige grunnlaget for valg av virkeområde er godt belyst, selv om innspill påpeker behov for utvidet vurdering av miljøutfordringer før innføring av miljøkrav. I en revidering av forskrift, krav og effekt, vil dette være naturlig å vurdere på nytt.

§ 2 Definisjoner

Østre Toten kommune peker på at begrepet buffersone er forvirrende siden det omfatter både arealer utenfor og på dyrkamark. Definisjonen av vassdrag fraviker også det som brukes i vannressursloven og det bør unngås. Det er ikke realistisk at gardbrukere skal forholde seg til kartlaget ELVIS. Det vil være forvirrende også for forvaltningen.

Innlandet fylkeskommune mener at forskriften må tydeliggjøre begrepet buffersone i forskriften og harmonisere med begrep i RMP og PT.

Bondelagene i Glåmdalen mener at begrepene vassdrag på endres til *åpne vassdrag* og småbekker til *åpne bekker*. De mener at krav mot åpne grøfter og buffersoner må forholde seg til årssikker vannføring. De ber om at avrenning defineres og viser til overflateavrenning.

Vang Bondelag påpeker at kartalg for ELVIS ikke er korrekt da det viser feil beliggenhet og dessuten vassdrag som er lagt i rør.

Innlandet Bondelag mener at vassdrag bør defineres som *åpne vassdrag* og småbekker som *åpne bekker med årssikker vannføring*. Videre mener de at åpen grøft må defineres som *åpen grøft for å lede vann fra jordbruksarealer*. Buffersone må defineres som *sone mot åpne vassdrag*. Plantedekke må differensieres fra buffersone. Nedløpskum og avrenning til vann må defineres.

Gjøvik kommune mener at definisjoner og begreper må tydeliggjøres og samordnes med RMP. De mener at jordvoll må defineres.

Oppland Bonde og Småbrukarlag Uklart i forslaget om ettårige vekster til fôrdyrking omfattes.

Trond Nordseth mener det i definisjon pkt. h) om definisjon av lett høstharving må utdypes hva som menes med planterester.

Miljødirektoratet stiller spørsmål ved om definisjonen av vassdrag er hensiktsmessig og viser til hvordan dette er definert i Viken. Om det skal settes krav til flomutsatte arealer mener MD at flomutsatt areal må defineres eksempelvis med områder berørt av 10 års flom. Avrenning bør også defineres.

Løten Bondelag viser til definisjon pkt. e) Plantedekke og viser til at *overvintrende* kan forstås som en vekst som vokser videre neste år.

Norsk landbruksrådgiving mener det bør presiseres at buffersone kommer i tillegg til krav om 2 meter vegetasjonssone mot vassdrag. Når det gjelder dråg må bondens erfaringer hensyntas når det vurderes hvor tiltak skal settes inn og at det må være rom for skjønn. Begrepet *overvintrende* plantedekke kan forstås som levende plantedekke.

Einar Myki mener nedløpskum må defineres for å unngå forveksling med samleikum. Avrenning må presiseres å gjelde til åpne vassdrag.

Hedemarken landbrukskontor og Ringsaker landbrukskontor og miljøavdelingene i Hamar, Løten og Stange viser til at NVEs kartlag ELVIS er for unøyaktig og at datohenvisning bør oppdateres ved behov. Definisjoner av buffersone og plantedekke må endres og vegetasjonssone og nedløpskum må defineres.

Statsforvalterens vurderinger av § 2 Definisjoner

Begrepet buffersone slik det er definert i høringsforslaget kan virke diffust siden det både omfatter vegetasjonssone og grassone mot småbekker og nedløpskummer. Statsforvalteren har derfor foretatt endring i definisjonen for å tydeliggjøre dette. Det er derfor tatt inn en egen definisjon av vegetasjonssone. Det anses som viktig at begreper er mest mulig like mellom regelverk som omhandler samme areal og formål. Vegetasjonssone sammenfaller da med det som kreves i forskrifter for PT og RMP. Men vegetasjonssonen slik den er definert her er imidlertid ikke begrenset til vannforekomst med årssikker vannføring. Vegetasjonssonen er likevel en del av buffersonen og kan utgjøre hele eller deler av denne.

Plantevernmiddelforskriften opererer også med begrepet buffersone, men med ulike breddekrav. Plantevernmiddelforskriften retter seg mot avdrift av plantevernmidler også gjennom luft og det anses som vanskelig å harmonisere miljøkravene mot dette så lenge også nasjonale forskrifter som PT heller ikke har hensyntatt dette.

Vassdrag og vannforekomster kan fremkomme på kart selv om de f.eks. er lagt i rør under bakken. En presisering av at kravene i forskriften gjelder åpne vassdrag og overflateavrenning er derfor riktig å ta inn i definisjoner og krav.

Statsforvalteren har forsøkt å tydeliggjøre i fastsatt forskrift at kravene retter seg mot overflateavrenning og har tatt dette inn i definisjonen av avrenning.

Å forholde seg til årssikker vannføring er i utgangspunktet krevende fordi det også er gjenstand for skjønn. Statsforvalteren mener derfor at å knytte definisjonen av vassdrag opp mot Elvenett vil sikre at de strengeste kravene vil rettes mot vannforekomster som har en betydelig vannføring og som i all hovedsak også vil ha årssikker vannføring.

På samme måte vil det å knytte mindre bekker til de øvrige vannforekomstene som fremkommer i kart FKB-vann, og som har en viss vannføring sikre at krav ikke rettes mot f.eks. grøfter som ikke har eller sjelden har vannføring.

Elvenett (ELVIS) gjengir ikke eksakt beliggenhet for vassdraget. Statsforvalteren vil derfor utarbeide et kartlag som knytter vassdragene i ELVENETT mot aktuelle vannforekomster i FKB-vann og angi sonebredder utfra disse, som veiledende avstandskrav. Dette vil være et fast kart fra fastsettelsesdato. Senere endringer i ELVENETT vil måtte tas opp til vurdering etter hvert og kartet ev. oppdateres ved en revisjon.

Nedløpskum er et begrep som kan forstås på ulike måter når det gjelder dreneringsanlegg i tilknytning til jordbruksjord. I denne sammenheng menes en kum med åpning som er beregnet for å slippe ned overflatevann fra omkringliggende arealer. Dette tas inn som definisjon i forskrifta.

Begrepet overvintrende plantedekke som er brukt i andre paragrafer, kan forstås som levende vekster som overlever og kan vokse videre neste år. Dette er imidlertid også ment å innbefatte stubbåker som er dødt plantedekke. Begrepet tas derfor ut og beskrivelsen av kravene endres og relateres til frister for jordarbeiding.

Statsforvalteren har i samråd med faglagene kommet til at miljøkravene skal målrettes til areal nært vannforekomster og at definerte vassdrag skal ha noe strengere krav enn andre vannforekomster. På bakgrunn av denne vurderingen er det derfor ikke hensiktsmessig å ha samme definisjon som for vassdrag i regionale miljøkrav for Viken.

Definisjon av flomutsatte arealer er ikke aktuelt siden kravene som vedtas ikke retter seg direkte mot flomutsatte arealer. I vurderingen av tiltak på flomutsatte arealer er det hensyntatt at årlige flomepisoder skjer på tider av året der våronn og pløying allerede vil være gjennomført og at ytterligere krav her ville påvirke driftsmessige forhold i for stor grad.

Lett høstharving er definert og knyttes opp mot et krav om 30 % halmdekke. Ytterligere utdyping av hvordan dette vurderes i praksis kan ikke gjøres i forskrifta, men vil gis i informasjon og veiledning som følger etter fastsettelse.

§ 3 Miljøkrav

Denne paragrafen omhandler de konkrete miljøkravene og innspillene behandles derfor under de respektive miljøkrav.

Miljøkrav 1

Innlandet Bondelag mener at det bør åpnes for plantedekke mot nedløpskummer i stedet for varig buffersone.

Statsforvalterens vurdering rundt miljøkrav 1

Statsforvalteren har i samråd med NIBIO vurdert at et varig plantedekke med gras og urter på dyrka mark vil ha en bedre virkning mot erosjon og avrenning gjennom året enn et areal med varierende plantedekke som direktesådde vekster. Det vil være anledning til å foreta ugrasbekjemping med punktsprøyting der det er behov for dette. Totalt sett er det vurdert å være få nedløpskummer på jordbruksareal i Innlandet sammenlignet med f.eks. Akershus og Østfold. Det vurderes derfor at det totalt sett heller ikke vil påvirke store arealer i Innlandet og at konsekvensen for drift og matproduksjon derfor blir liten.

Miljøkrav 2

Østre Toten kommune mener konsekvensene av kravene i a og b er vanskelig å forstå og velge løsning. Avstander vil ikke være bli nøyaktige da kartløsninger og GPS-styring ikke brukes av alle. Kravet gjelder ikke arealer der det dyrkes grønnsaker, poteter og bær. Det framstår som uklart når at dette først påpekes i neste paragraf. Frist for jordarbeiding om våren bør være 1. mars som for RMP. Løsningen i Oslo/Viken (20 m stubb eller 6 m grasdekt kantsone) virker vesentlig enklere å forstå og etterleve. Den vil også være mindre inngripende, særlig på mindre skifter. Vårpløying gir dårligere omdanning av halmen mtp. potet/grønnsaker året etter.

Nes og Helgøya Bondelag mener at 40 og 60 meter bredde på buffersone er for mye og foreslår samme som i Viken, 2 + 20 meter mot bekk. Høstkorn bør ha frist for sådato 25. sept. De mener at 30 % halmdekke ikke har noen misjon for avrenning og at det viktigste er å få etablert et godt dekke.

Vang Bondelag mener at alternativ a) og b) må kunne velges etter hva som er rasjonelt på de enkelte skiftene på samme foretak. Høstkorn bør ikke ha noen frist for sådato eller 1. oktober. Bonden har fokus på en rasjonell økonomisk drift og derfor er det ikke noe videre poeng å ha datofrist.

Innlandet Bondelag mener at miljøkrav 2: bør fjernes eller endres til at det kan velges alternativ a) og b) fritt pr. skifte. Innlandet Bondelag mener at det ikke finnes tall som viser effekten av en ytterligere økning av areal med overvintrende plantedekke jf. Krav 2 b). Innlandet Bondelag foreslår minst en halvering av avstandskravet. Krav til grasdekt vannvei i dråg må fjernes. Frist for såing av høstsådde vekster bør settes til 25. sept.

Gjøvik kommune mener grasdekt kantsone bør kunne etableres som gjenlegg i korn/ettårige vekster og at den bør kunne videreføres eller sås på nytt ved ny våronn.

Oppland Bonde og Småbrukarlag mener at formulering «så langt det er avrenning til vassdrag» er et punkt det kan bli diskusjon om og som kan gjøre forvaltning og kontroll av ordningen utfordrende. Hva med f.eks. veg mellom dyrket mark og vassdrag? Eller flomvoll?

GH Mjøsen, Maarud Produsentlag og KIMs Produsentlag mener det bør gis unntak fra kravet der det skal dyrkes potet året etter. Det vises til ulemper med uomdanna halmrester året etter ved vårpløying.

Løten Bondelag mener bonden bør ha valgfrihet av alternativ ift. vassdrag eller skifte. Videre mener de at buffersonen må forklares bedre og at krav i dråg blir for usikkert og bør tas ut eller utformes som eget krav. Frist for såing av høstkornbør settes til 25. september.

Norsk landbruksrådgiving mener det bør kunne være fleksibelt med valg av alternativ innen foretaket. Det foreslås samme bredde i begge alternativ.

Einar Myki mener at miljøkrav 2 a) og dråg i 2 b) bør kuttes ut. Evt. kunne velge alternativene skiftevis. Det bør presiseres at det gjelder mot åpne vassdrag.

Gunnar Martinsen Ousdal gård mener at frist høstkorn kan settes til 20. september. For tidlig såing gir for mye plantemasse om høsten og problemer med overvintring.

Hedemarken landbrukskontor og Ringsaker landbrukskontorer og miljøavdelingene i Hamar, Løten og Stange mener det er rart at avstandskrav er like uavhengig av om sona mot vassdrag er åpen åker eller naturlig vegetasjonssone. De har forslag om 2 a) kun krav om 8 meter buffersoner med vegetasjonssone eller grasdekt kantsone og 2b) 2 meter vegetasjonssone, i tillegg til minst 20 - 30 meters sone med overvintrende plantedekke. I erosjonsutsatte dråg innenfor en avstand på 20 - 30 meter fra vassdrag skal det være grasdekt vannvei som er minst 6 meter bred. Der vegetasjonssonen er 8 meter eller mer, faller krav om buffersoner bort. Frist for såing av høstvekster bør fjernes. Og frist for jordarbeiding bør være som for RMP, 1. mars. Til høstkorn og såtidspunkt har de følgende forslag: De høstsådde vekstene må såes på et tidspunkt som sikrer god etablering om høsten.

Norsk Spelt mener at høstkorn som spelt kan sås rundt den 20. september, et tidligere såtidspunkt vil kunne innebære at spelten kommer for langt før den fryser inn og derved kan få overvintringsproblemer.

Simen Hulleberg viser til vegetasjonssone på 20-30 meter mot Mjøsa på egen arealer og ingen observert erosjon på høstpløyd jord. Han påpeker at jordtypen på Hedemarken og Toten er ikke erosjonsutsatt. Han mener videre at det ikke kan settes tidspunkt for såing av høstvekster. Høsthveten kan heller ikke bli for kraftig da milde vintre med snømugg kan ta livet av høsthveten. Kun harving før såing øker dette problemet for da spirer spillkornet samtidig. Pløying gir mindre erosjon enn harving og tar unna mer nedbør uten overflate avrenning og mere oksygen til planterøttene.

Statsforvalterens vurdering rundt miljøkrav 2

Miljøkrav 2 vil omfatte mest areal og det er derfor mange innspill som rettes mot utformingen av de foreslåtte alternative kravene.

Etter en revurdering av miljøkrav 2 a) og b) mener Statsforvalteren at bredden på alternativene i praksis blir for like og at flere kunne komme til å velge en stubbsone til 60 meter for å unngå krav om grasdekt kantsone. Grasdekt kantsone er fremhevet som et godt tiltak og vil fungere gjennom hele året. NIBIOs beregninger av effekt av kantsone og stubbåker viser at man må ha over 50 meter bredde med stubbåker for å tilsvare effekten av en grasdekt 8 meter kantsone og vegetasjonssone mot vassdrag. Statsforvalteren mener derfor alternativ a) kun bør ha krav om buffersoner på 8 meter. Det vil si at der vegetasjonssonen er mindre enn 8 meter må buffersonen suppleres med en grasdekt kantsone inntil 8 meters avstand fra vassdraget. Statsforvalteren mener grasdekte kantsoner som etableres på dyrka mark ikke skal kunne fornyes hvert år fordi flerårig plantedekke vil ha best effekt på erosjonsreduksjon. Kravet om at fornying kan skje hvert 3. år blir som foreslått.

Alternativ 2 b) vil bli som i forslaget. For å hensynta den effekten som stubbåker har på nitrogenbinding velges det å la kravet bestå med 60 meters bredde, på tross av at dette ble utredet med 50 meter i kunnskapsgrunnlaget.

I vurdering av effekt av kantsoner og vegetasjonssoner viser NIBIO at det er redusert effekt utover ca. 8-10 meter fra vannforekomsten. Det vurderes derfor at det ikke er behov for at miljøkrav 2 skal gjelde der vegetasjonssonen er 8 meter eller bredere. Når kravene endres slik er det heller ikke hensiktsmessig å kreve at foretaket må velge ett av alternativene a) eller b) for hele foretaket eller skifter. Foretak vil derfor fritt kunne velge alternativ a) eller b) for det enkelte areal.

Grasdekte vannveger er vurdert å være et effektivt erosjonstiltak. Det vil være opp til bonde og forvaltning å vurdere behovet for grasdekt vannveg i dråg.

Statsforvalteren har vurdert innspillene spesielt fra potetdyrkere som mener høstpløying av kornarealer før potetdyrking er viktig. Statsforvalteren velger å endre miljøkrav 2 a) til å gjelde krav om minst 8 meter buffersoner bestående av gras og urter, inkludert vegetasjonssone mot vassdrag. Krav om stubb inntil 40 meter bortfaller. Beregninger i kunnskapsgrunnlaget viser at grasdekt kantsone fanger opp betydelig erosjon og avrenning. Denne endringen vil gi potetdyrkere mulighet til å høstpløye kornareal året før, men vil kreve at det er etablert en grasdekt kantsone der vegetasjonssona er smalere enn 8 meter. Statsforvalteren mener at dette er med på å hensynta behov for høstpløying på arealer som skal hat potet året etter, samtidig som grasdekt kantsone allerede er etablert året før det dyrkes poteter der det behøves. Noe areal vil beslaglegges av grasdekt kantsone der det kreves.

Vurderinga av om kravene er oppfylt med hensyn til avstand fra vassdrag vil kunne avhjelpest med veiledende kart som utarbeides av Statsforvalteren. Det må forventes at bonden tar høyde for at kravene overholdes og tilstrekkelige buffersoner settes av, også

uten hjelp av navigasjonsutstyr på maskinparken. Statsforvalteren ser imidlertid at det vil kunne bli behov for noe skjønn i håndhevingen av dette.

Høstkorn må såes i tide for etablering på høsten. Men for tidlig såing og etablering av mye plantemasse kan være problematisk. Statsforvalteren vurderer derfor at datofrist for såing av høstkorn bør endres, men ikke utover de krav som er stilt i nasjonal instruks for tiltak i regionale miljøprogram (RMP), som er 20. september.

Miljøkrav 3

Østre Toten kommune mener at for radkulturer betyr dette at man må ha en ekstra kjøresone/vendeteig innenfor grassona. I praksis betyr dette tap av produksjonsarealer. Dette er ikke drøftet i kunnskapsgrunnlaget.

Bondelagene i Glåmdalen mener at potetareal bør kunne pløyes høsten før. De legger også til grunn at buffersonen kan inngå som del av vendeteig, slik at arealet kan kjøres på i vekstsesongen.

Nes og Helgøya Bondelag mener at det oftest vil være vendeteig på ca 8 meter, eller rader/rekker som vil fungere som små flomvoller om rekkene ligger langs med bekken. Disse vil da hindre avrenning mot bekk, og denne buffersona blir derfor bortkastet og utgått areal.

Vang Bondelag legger til grunn at buffersonen kan etableres om våren samme år.

Innlandet Bondelag mener at «Buffersone» må erstattes av «plantedekke». Vendeteiger og andre kantsoner i grøntproduksjon kan inngå som en del av plantedekket. Krav om buffersone vil medføre at arealer tas ut av produksjon.

Oppland Bonde og Småbrukarlag mener at rader på tvers av fallet ned mot vassdrag kan redusere erosjon og avrenning. Det spørres om det kan være et alternativ til § 3 miljøkrav 3, at areal ned mot vassdrag i en sone på f.eks. 20 meter skal ha rader på tvers av fallretningen.

Miljødirektoratet mener at det burde vært innført krav om grasdekte dråg, gjødsselfri buffersone og fangvekster.

Landbruksdirektoratet stiller seg positiv til foreslåtte tiltak og at det skal utredes videre tiltak i samarbeid med andre fylker.

Norsk landbruksrådgiving mener det er fornuftig at miljøkravene til potet og grønnsaker begrenses til det som er omtalt i forskriften.

Einar Myki påpeker at kravet må gjelde mot åpne vassdrag.

Emil Smines Aasen mener at avstand til mellom vann og dyrkamark må måles i terreng og ikke horisontalt.

Hedemarken landbrukskontor og Ringsaker landbrukskontorer og

miljøavdelingene i Hamar, Løten og Stange mener følgende formulering bør brukes:

«Der det dyrkes grønnsaker, poteter og bær skal det mot vassdrag være minst 6 meters buffersone inneværende år i tillegg til 2 meters vegetasjonssone. Buffersonen skal ikke brukes som vendeteig.»

Statsforvalterens vurdering rundt miljøkrav 3

Statsforvalteren ser at miljøkrav 3 som innebærer utvidet buffersone kan beslaglegge areal som går ut av produksjon. Hvorvidt dette vil komme i tillegg til eksisterende vedeteiger og kjøresoner kan variere og vil også være avhengig av om belastning fra kjøring vil ødelegge buffersone slik at det ikke kan kombineres med vendeteig eller kjøresone. Det er imidlertid vanskelig å beregne konsekvenser da faktisk areal som vil berøres ikke er kartfestet.

Behov for høstpløying av areal før potetdyrking vil kunne ivaretas etter de endringer som gjøres i miljøkrav 2, som beskrevet over. Det krever at arealet året før også har etablert en grasdekt kantsone der det kreves etter miljøkrav 2. Etablering av grasdekt kantsone samme år som potetdyrking er i tråd med kravet, men vil kreve 60 meter sone med stubb/plantedekke om høsten året før.

Alternative krav som pløying på tvers av fallet anses også å kreve mer skjønnsutøvelse av om tiltaket er riktig utført. Pløying om høsten vil uansett bidra til frigjøring av næringsstoffer. Med endringer i miljøkrav 2 a) vil dette også være mindre aktuelt, siden det meste av arealet kan pløyes om høsten.

Det anses at krav om tiltak i dråg vil være av stor driftsmessig betydning i potet og grønnsaker og behov og utforming av ytterligere krav for arealer med grønnsaker og potet skal derfor utredes nærmere i egen prosess.

Miljøkrav 4

Innlandet Bondelag mener Miljøkrav 4 bør fjernes fra forskriften. Det er ikke godt nok utredet hvordan et forbud mot jordarbeiding om høsten i erosjonsrisikoklasse 3 og 4 vil påvirke den agronomiske praksisen.

Miljødirektoratet er enig i tiltaket, men påpeker at det vil omfatte lite areal.

Landbruksdirektoratet mener at det bør vurderes å inkludere også engarealer for dette tiltaket.

Norsk landbruksrådgiving mener at det må kunne åpnes for skjønn og mulighet til å søke varig dispensasjon fra dette om arealet utgjør et mindre areal, eller det ikke er risiko for erosjon ut av jordet.

Statsforvalterens vurdering rundt miljøkrav 4

Dette tiltaket er ikke aktuelt i alle kommuner og flere har kommentert dette. Flere har kommentert frist for høstkorn også her.

Da det tross alt er noen arealer som er klassifisert med stor erosjonsrisiko også i Innlandet mener Statsforvalteren det er riktig å ha krav som retter seg mot slike arealer

Konsekvensene vil totalt sett bli små siden det dreier seg om et begrenset areal og bare en del av dette arealet anses å være omfattet av kravet med hensyn til vekster som dyrkes der. Datofrister for såing av høstvekster settes til 20. september, som i krav 2.

§ 4 Administrasjon dispensasjon og klage

Om administrasjon

Østre Toten kommune og viser til at en del definisjoner og skjønnsvurderinger vil være problematiske å tolke og håndheve siden det åpnes for krevende skjønnsvurderinger. Det anslås at kommune vil få en økt arbeidsbelastning med å følge opp nye miljøkrav i tillegg til veiledning de første årene. Kommunen mener det bør følge med midler når det pålegges større oppgaver.

Kongsvinger kommune og Landbrukskontoret i Lillehammerregionen mener også at innføring av miljøkrav vil gi et betydelig merarbeid med kontroll og oppfølging.

Miljødirektoratet stiller spørsmål ved hvem som skal definere avrenning.

Om dispensasjon

Østre Toten kommune mener der det er hensiktsmessig at dispensasjoner kun kan gis av Statsforvalteren, på samme måte som for gjødselbruksforskriften.

Innlandet Bondelag mener forskriften må utformes slik at behovene for å søke om dispensasjon blir få. Det bes om at økologisk produksjon fritas fra krav i fra forskriften.

GH Mjøsen, Maarud Produsentlag og KIMs Produsentlag mener det må kunne gis unntak der det skal dyrkes potet året etter, samt kunne gis unntak for teiger under 10 daa gjenværende areal.

Norsk Landbruksrådgiving mener også at det bør være anledning for å søke dispensasjon der arealer blir svært lite hensiktsmessige å drive, samt for arealer med økologisk drift eller såkorn.

Noen andre innspill mener også krava i forskrifta kan føre til utfordringer for drift på økologiske arealer og arealer med såkorndyrking.

Statsforvalterens vurdering rundt § 4

Forskriftsforslaget har en adgang til å gi dispensasjon i særlige tilfeller. Intensjonen var at det i rundskriv skulle presiseres at økologisk areal og såkornareal kunne anses som særlige tilfeller og få innvilget årlige dispensasjoner. Statsforvalteren ser imidlertid at årlige søknader og dispensasjoner vil medføre unødig merarbeid for virksomheter og forvaltning. Det vurderes som mer formålstjenlig at disse arealene unntas i forskriftas § 1 om virkeområde.

§ 5 Overtredelse

Østre Toten kommune mener det bør være en overgangsperiode der det ikke gis trekk i tilskudd, for å sikre at det ikke trekkes for misforståelse og utilsiktede feil i startfasen. Det bes om retningslinjer for størrelse på trekk. Det bør være mulig for kommunen å gi avkorting på tilskudd til regionalt miljøprogram, ikke bare på produksjonstilskudd.

Innlandet Bondelag mener sanksjonene må vurderes opp mot overtredelsen. Ved innføring av regionale miljøkrav bør første gangs forseelse behandles mildt. Eventuelle sanksjoner kan vurderes dersom det forekommer gjentakende, bevisste brudd på forskriften.

§ 6 Ikrafttredelse

Østre Toten kommune skriver at forskriften ikke bør tre i kraft før tidligst sommeren 2025, helst ikke før 01.01.2026, for å gi jordbruksforetakene og landbruksforvaltninga mulighet til å sette seg inn i og forberede seg praktisk på regelverket.

Vang bondelag skriver at det er kort tid fra høringsfristen til forskriften er planlagt innført. Vang Bondelag mener at tiltakene bør iverksettes tidligst f.o.m. 2026. Etter tre år må ordningen gjennomgås med forsøksresultat.

Gjøvik kommune ber om utsatt innføring til 2030. Begrunnelsen er at flere forskrifter som gjelder jordbruk og som forvaltes i kommunene, og som forventes å påvirke jordbruk, klima og miljø, er i endring, og man burde se på konsekvensene av disse først.

Bondelagene i Glåmdalen mener at forskriften ikke kan iverksettes før det blant annet er tatt ut representative prøver av vannforekomster over hele virkeområdet.

Statsforvalterens vurderinger rundt §§ 5 og 6

Det vil være behov for å kunne innrette drifta til nye krav etter ikrafttredelse. Statsforvalteren har til hensikt å gi retningslinjer til forvaltningen om veiledning og håndheving av kravene i forskrifta spesielt i en overgangsperiode, etter ikrafttredelse.

Det bør derfor være overkommelig for virksomheter å kunne innrette seg så langt det lar seg gjøre i løpet av de første 2 årene etter ikrafttredelse.

Konsekvenser

Flere innspill fremhever at arealer omfattet av kravene vil få redusert avling grunnet utsatt såtid. Det påpekes at buffersoner med gras på dyrka jord i praksis vil gå ut av produksjon da disse som oftest ikke vil høstes som fôr. Videre påpekes det at grasdekte kantsoner på dyrka jord vil gi tap av arealer med grønnsaker og potet som ofte har brede vendeteiger fra fôr.

Flere mener også at arealet som påvirkes i realiteten er større fordi rasjonell drift av mindre og smale skifter vil føre til at hele skiftet må ligge i stubb til våren. Det påpekes også at konsekvensene av miljøkravene kan bli svært store for de som har aktuelle vannforekomster på sitt areal.

Noen innspill ber også om at arealer med såkorndyrking og økologiske arealer bør unntas fra kravene i forskrifta på grunn av begrensede muligheter for kjemisk ugrasbekjemping og behov for jordarbeiding om høsten.

Bondelagene i Glåmdalen med flere viser til mulige problemer med ugras og skadedyr (kjølmark) i forbindelse med grasdekte buffersoner. De påpeker også at vårpløying gir dårlig omdanning av halm før dyrking, som kan føre til økt forekomst av skurv i potet. Videre kan vårpløying på jorda i Glåmdalen føre til økt fare for tørke på våren og vinderosjon. Alle disse forholdene kan medføre redusert matproduksjon.

Innlandet fylkeskommune savner konsekvenser av miljøkrav 3 med hensyn til redusert produksjon og mener for øvrig at avlingstap må kompenseres.

Nes og Helgøya Bondelag mener kravet til bredde på buffersoner som foreslått i høringssvaret er altfor stort. 40 og 60 meter er ødeleggende for en rasjonell jordbearbeiding av jordet. Andre påpeker også at areal

Vang Bondelag viser til mulig avlingsnedgang som følge av miljøkrav og viser til anslag om at en ukes utsatt våronn kan føre til ca. 8 % avlingsnedgang, med en antatt gjennomsnittsavling på 500 kg/daa gir dette 40 kg/daa i avlingstap i snitt.

Det vises til at punktene i kunnskapsgrunnlaget som beskriver at det ikke er avlingstap ved jordbearbeiding om våren kontra høstpløying er feil. Det legges til grunn at vårkornet etter høstpløying sås på samme tidspunkt som vårkorn etter vårbearbeiding. Store deler av poenget med høstpløying og annen bearbeiding om høsten er nettopp at jorda blir raskere lagelig om våren.

Innlandet Bondelag mener konsekvensene for matproduksjon ikke er godt nok utredet i høringsforslaget. De mener at areal vil gå ut av produksjon, det vil produseres mindre korn, man vil få lavere avlinger, og kraven vil føre til mer ugras og mykotoksiner i korn.

Gjøvik kommune Mener mange vil endre vekst fra korn til gras, for å ha en vekst pr jorde. Det reelle tapet av arealer fra korn til gras antas å bli mye større enn det estimerte.

Oppland Bonde og Småbrukarlag mener stram økonomi og mange bruk legges ned. Å innføre nye krav nå, kan bli det som får begeret til å flyte over, og enda flere bruk vil legge ned drifta.

Statsforvalterens ytterligere vurderinger av konsekvenser

Statsforvalteren mener at kunnskapsgrunnlaget vurderer konsekvenser og effekter av foreslåtte tiltak. I kunnskapsgrunnlaget har NIBIO konkludert med at det i forsøk ble funnet bare ubetydelige avlingsforskjeller for korn mellom pløyetidspunkter vår og høst.

Statsforvalteren er likevel oppmerksom på at det kan være laglighetskostnader som følge av utsatt jordarbeiding.

For grønnsaker og poteter er det ikke gjort direkte beregninger. Her det også usikkert om vendeteiger og kjørearealer vil kunne tilfredsstille krav om plantedekke der det er aktuelt.

Statsforvalteren utelukker ikke at kravene i noen tilfeller kan medføre reduksjon i produksjon. Innføring av krav anses samlet sett som nødvendige av hensyn til miljøtilstand i vassdragene. Med hensyn på mulig effekt på avling og produksjon må vi følge med på dette og ta dette med i vurdering og revidering av kravene. Statsforvalteren har derfor til hensikt å evaluere effekt og virkning av forskrifta etter en periode på 3 år.